

ТУРУГУРДУН СОВЕТСКОЙ НОРУОТ АБА ДОЙДУ УЛУУ СЭРИИТИГЭР КЫАЙЫТА 40 СЫЛА ТУОЛУУТА!

Бары дойдулар пролетарийдара, хөлбонур!

САНА ОЛОХ

Х а н н а т
1931 онд алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 57-58
(6193-6194)

1985 онд. Ыам ыйын 9 күнү
ЧЭППИЗ

Сыймат
3 харчы.

Аба дойду Улуу сэриитигэр бүтүн аан дойду үрдүнэн исторической кыайыны ситиспит советской буйуннар, партизаннар уонна подпольщиктар, тыыл үлэһиттэрин холобура суох хорсун быһыылара норуот өйүгэр-сааһыгар мэлдьи тыыннаах буолуохтуннар!

(ССКП КК Ытырылларыттан).

Норуот холобура суох хорсун быһыыта

Оройуон коммунистара, бары үлэһиттэра, советской норуот бүтүүнүн курдук, ССКП КК хулу тутардаагы (1985 с.) учарата суох Пленумун уураахтарынан уонна ССКП XXVII съезин ытырар туһунан партия Кын Комитетын муус устардаагы (1985 с.) Пленумугар ССКП КК Генеральной секретара М. С. Горбачев дакылаатын бипр санаанан бипрөөн, итинтих өйөөк көрүстүлэр.

Кини Комитет муус устардаагы Пленумугар ССКП XXVII съези ытырылларыттан сибээстөөн партийнай тэрилтэлэр, коммунисттар ытырарыгар чогуу соруктар туруорулуунулар. Ылангин оройуоннаагы партийнай тэрилтэ ытырар партийнай-тэрийн, партийнай-политической үлэте бүүс-бүтүүнүттэ ССКП учараттаах съезин достойнайдык көрсөргө туһаайылар.

Бу күнүргэ советской норуот, прогрессивнай кини аймах бүтүүнэ Аба дойду Улуу сэриитигэр германской фашизм кыайы 40 сыла үүлүүтүн өрөгөйдөөхтүк бэлиттиилэр.

Аан дойду кини сэриитэ историческаа буолбут бары сэриинэртөн саамай ырдара, алдытылаахтара өтө. Кини саамай быһаарылаах өтөбүн советской норуот неиецкай-фашистской калабырдыттаран Аба дойду-

И. П. ЛИСТИКОВ,
ССКП райкомун
бастагы секретара.

тун көмүскүүр Улуу сэриитэ буолбута.

Коммунистической партия сэрии магнайгы күнүрүттөн советской норуоту социалистической Аба дойдуну көмүскүүр мунук сэриитэ өрө куурудүтэ уонна салайыста, дойду экономикатын бүтүнүүтүн байыаннай ылыкка кылларбита, кылга кэм иһингэр дойдуну бипр соного байыаннай лаадырга кубулушута. Партия ытырылларыттан советской дьоннор фронга даараны, тылга даараны маассабай героизмы көрдөрбүттэра.

Сэрии сылларыгар Советской Союзданылаах Күүстэр амаа-ларынан анынан уонунан молу-йөөн буйбуттар кымынтаах өстөөрү утары героиду охсуспуттара. Ынылэртөн 11603 кини Советской Союз Геройун уруу аатын ылытатара, 7 мөдүйтөнтөн тахса кини ССРС орденнарынан уонна медалларынан наараадалаахтара. Партия ытырылларыттан уонна тэрийинитинэн өстөөх оккупациялаахт сирдэригэр партизанской хамсааһын кини далааһынаахтык тэнийбитэ.

1941 сыл ахсынныга өстөөх кини киниригэ Москва анны-

гар тохотуллубута уонна итинниинэ хөтторору билбэтэригэр арбамыт фашистской армия сотору кини быраарылаахтара, Гитлер очарылланын сэриитин былаага күнүлүү тохтубута. Москва аннынаагы кыайы Европа уонна Азия норуоттара фашизм утары национальной боохолуулаах охсуууну танилларигэр көмөлөспүтэ, фашистской блок дойдуларыгар улахан моральной-политической охсууну өгөрбута.

Итинтэн салгы Советской Армия өстөөрү Сталинград анынагар, Хотугу Кавказка уонна Курскка-Одесса оройуоннарыгар үлү урускаалаахтара, ССРС территориятын өстөөх үрдөрүттэн ыраастаахтара уонна Арбаа Европа государстволарын фашистской кулуттааһынтан боохолообута. 1945 сыл ыам ыйын 8 күнүгэр фашистской Германия предствителлэре, кыайтарбыттары биллээ, капитуляция туһунан актага сааттаахтык илии баттаахтара. Ыс ыйын 24 күнүгэр Москвада Кыайы өрөгөйдөөх парада ыыргылбита.

Ити сыл атырдыах ыйын 8 күнүгэр бэйэтин союктаах дуо-габарыгар тинагар тиниэ бэр-иниллээх Советской правитель-ство империалистической Япо-нияра сэриини биллэрбита уон-на баара-суоба 24 хонук иһи-
(Бүтүүтүн 2-с стр. нэр).

МУРМАНСКОЙ УОННА СМОЛЕНСКОЙ—ГЕРОЙ-НУОРАТТАР

ССРС Верховнай Советын Президиумун Ытырылларан Мурман-ский куоракка, Ленин ордены уонна «Кыһыл Көмүс Сулус» медалы туттаран туран, Герой-куорат бочуоттаах ааты илгэрлини-

Итинниин бэлиттэннэ Аба дойду Улуу сэриитин сылларыгар куорат үлэһиттэра, Советской Армия уонна Муоратаагы Байыан-най Флот буйууннара Мурманский көмүсээһингэ көрдөрбүт ар санаалара уонна хорсун быһыылара.

Смоленский куоракка, Ленин ордены уонна «Кыһыл Көмүс Сулус» медалы туттаран туран, Герой-куорат бочуоттаах аатын илгэр-рэр туһунан ССРС Верховнай Советын Президиума Ытыах таһаар-да. Ити аат Аба дойду Улуу сэриитин сылларыгар немецкай-фа-шистской калабырдыттары утары охсуууга Смоленский кө-мүскааччылар ар санааларын уонна хорсун быһыыларын, үлэһит-тэр маассабай героизмдарын иһин илгэрлиниэ.

(СССР).

БЫРААҤЫННЫКТААБЫ РАПОРДАР

Улуу Кыайы 40 сылын көрсө ситиспит кыайыларын туһу-нан үлэ коллективтарыттан ССКП райкомугар уонна райсовет ис-полкомугар рапордар ниирэ тураллар.

Олортон сорохторун мантан аллараа бэчээттиибит.

«МУГУДАЙ» совхоз Мугу-дайдаагы отделениетин коллек-тива Улуу Кыайы 40 сылаах юбилейн үлэте үнүгэй бэлэ-тэрдээх көрүстэ. Булчуттар государствода 30500 солк, күндү түүлээбэ туттаран пятилеткатаагы былааннарын 19500 солк аһардылар. Пятилетка түөрт агар сылы-наагы соруудахтара үүтү ала-вой ылымга 401 тоннаан, госу-дарствода туттарымыга 218 тон-наан, эти атылаахытара 136 тоннаан бөддьөхторун иһинэ аһары толорулуунулар. Сору-топкада туттарыллыбыт үүт 60 бырыһыана бастагы суортаагы-нан барара ситиһилинэ.

1985 сыл бэс ыйыгар 326 тон-на үрүг илгэ ылылаахтара Кыайы күнүн көрсө 350 тонна-нан, государствода 262 тонна туттарыллыахтара 271 тонна-нан, фуражнай ынах ахсыттан 555-тии кг маамаахтара 557-лин

кг, түөрт ына 59 тонна эт атылаахтара 60 тоннаан, бастагы кварталга 4000 солк, күндү түүлээх туттарыллыах-тара 13622 солк, толорулууну-лар.

И. ПЕРМЯКОВ—управляю-щий, Л. ДЬЯКОНОВ—партибюро секретара, М. КРОНИКОВА—сельсовет исполкомун председа-теле.

«ЯКУТСОВХОЗСТРОЙ» мехко-лоннатын маһы эрбэтэр сыадын коллектива советской норуот Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэриитэ исторической кыайыта 40 сыла туолуутун көрсө 1022 кубометр арбамит матырылааы бөлөһүн алта ындаагы соруда-рын бөддьөрүн иһинэ толордо.

Н. ПАВЛОВ,
бригадир.

ҮӨРҮҮЛЭЭХ МУННЬАХ

Бараһа кини оройуоннаагы Культура дьһитигэр советской норуот Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэриитэ германской фашиз-мы кыайыта 40 сыла туолуутугар аналлаах Чурапчы сэлэни-нэтин общественноһын предствителлэрин сэрии уонна тыыл ветераннарын кытта хөлбонуктаах үөрүүлээх мууһахтара буолла.

Үөрүүлээх мууһагы ыылгас киирин тыһыанан райсовет испол-комун председателе С. П. Макаров аста.

«1941—1945 сыллардаах Аба дойду Улуу сэриитигэр совет-ской норуот кыайыта 40 сыла туолуутун туһунан» дакылааты ССКП райкомун бастагы секретара И. П. Листиков өмөрдө.

Ити кэнниттэн Аба дойду Улуу сэриитин ветераннарыгар наараадалар, альбомнар, сувенирдир, Улуу Кыайы 40 сылын чы-һыгар социалистической куоталаһы кыайылаахтарыгар Бочуо-гунай грамоталар, Юбилейнай дипломнар, Эбэрдэ суруктар үөрүү-лээх быһыыта-майгыга туттарыллылар.

40-с УДАРНАЙ НЭДИЭЛЭ БАСТЫННАРА

«Мындабаайы» совхоз (директор В. П. Чичи-гиваров, партком секретара И. И. Яковлев, профком председателе С. Е. Попов).

«Мугудай» совхоз (директор С. И. Сергеев, партком секретара Н. Д. Перяков, профком председателе В. Г. Оконешникова).

Хадаар отделениета (управляющий П. П. Та-расов, партийнай тэрилтэ секретара И. В. Соф-ронова, сельсовет исполкомун председателе В. А. Никонов).

Толоон отделениета (управляющий С. С. Но-говицын, партийнай тэрилтэ секретара П. Н. Решетников, сельсовет исполкомун председате-ле Е. Н. Протодьяконова).

Коллективтартан:
«ЫСЛС 60 сыла» ферма (старшай М. В. Осипова).

Лыбынтах фермата (старшай Т. Н. Термита-на).

Килэги отделениетын транторнай парката (механик П. Н. Скрыбки).

«Мындабаайы» совхоз тутуутун биригээдэтэ (бригадир В. Е. Дьяковский).

«Якутсельстрой» мехучастогын болуотун-нуктары биригээдэтэ (бригадир В. В. Бо-рисов).

Премкомбинат маһы эрбэтэр сыаба (брига-дир И. И. Сивцев).

Ыанныысыттартан:

Местникова Марфа Ильинична, Терютина Татьяна Николаевна, Иванов Михаил Иннокен-тьевич, Варламов Алексей Степанович, Павлова Мария Петровна, Павлов Петр Дмитриевич, Виконурова Ефдокия Герасимовна, Софронова Александра Васильевна, Адамова Варвара Про-копьевна.

Борооску нэрөөччүлэртэн:

Протодьяконов Николай Александрович, Ба-рашков Яков Иванович, Демьянов Николай Ни-колаевич.

БИҤИГИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ИЙЭ ДОЙДУБУТ КӨНҮЛҮН УОННА ТУТУЛУГА СУОХ
БУОЛУУТУН ИҤИН ОХСУУУГА ӨЛБҮТТЭРГЭ ҮЙЭ-СААС ТУХАРЫ АЛБАН ААТИ

САЙДА-ҮҮНЭ ТУР, КӨНҮЛ КҮН СИРЭ!

Үс Герой-куораттарынан

Турист бэлиэстээһиннэрэ

Улуу Кыайы 40 сыла туоларынан сибистээһин билинг оройуон мугуттан сэрэн ветераннарын улахан бөлүгэ Герой-куораттар Брест—Минскэй—Москва марш-рутуунан сылдыан ааһа. Бу—билиһэ, ветераннар, улахан болдонто кэстүүтэ. Ол да иһин кырдыастар бу мараа, элбэх түбүктээх айыма уорон-көтөн, арөөн-чөрөйөн сырыттылар.

Муус устар 13 күнүгэр Якутскайтан Ил-62 салтан дайырынан көтөн күрүттүбүт. Москвага Домодедовтан Шереметьево аэропортка кэлэн тутта ТУ-134 самолётка олорон Бресткэ тиийдибит. Олохтоохтор билигин көбүтөн туралларыттан олус үөрдүбүт.

Туристайыммыт ити БРЕСТ-КИРИЭПЭСТЭН сабаланыа. Бу кырыллыһа 1812 сыллаахы Ага дойдуга сэринтэн кэппиттэн нуучча марааһаарыта олохтообут. Тутууга 1842 сыллаахха ситириллиэн куорат Брест дээн ааттамын. Кирепэстэ 10 метр үрдүктээх, алта агар километр сирин иһин тутуллубут. Истиэстэ 1,5—2 метр халыкнаах. Брест мемориал комплекси билигин сөхтөрдө. Кирепэстэ символическай биеэ саалаах

сулус арканан кырдыбит. Итиннэри алааһа кыһыл таас илтанан талгымит. Ону сүүһүнэн прожектордорунан тыктардахтарына, өлбүт дьон хааннара суу сүүрүгүрэ сытарын курдук кестир динилэр. Ыарахан, кутурданыах музыка оонньоон сыналгыга турара киһи кутун, сүрүн баттыр. Хайдах эрэ киһи таастар ыныктыгы сытар курдуктар. Билигин, сэрингэ сылдыбыт дьоннор, өлүүнү-сүтүүнү ортогунан ааспыт буоламмыт, улаханньык хараанын ыбыт. Кирепэстэ иһигэр хас биридии харды өлүк үрдүнэн аһар дэббиттэрэ саныхха да ыарахан.

Кирепэстэ арка утарыта 100 метр үрдүктээх нуучча саллаатын ыстыгы кылааһан турар. Бу—хаһан да тас өстөөхтөргө ыайтарбатах нуучча армиятын бойобуой символа. Ыстык талыгар халыт, сүдү улахан таас эркинтэн нуучча бойуна утары өбөөтүк нөрүөн олорор. Киһи Ийэ дойдубутун халыт куйарман хаххалы, харысты, модун

кырыллыа буолан көстөрдүрүт, итэтиһилээх ас хоһооннох.

Казарма дьыһа 500 кизематтаах, потингэ 1,5 метр халыкнаах. Кирепэстэ Тереспольскый аһа уонна Холмскый аркага суох буолбуттар, үтү бөлбөлөмнүт. Хотугу үс аркалаах аһа онуугар сулуустаах арка тутуллубут. Кирепэстэ собуруу өттө уобуруччу курдук тигүүк, эргичи уоту аһарга аналлаах эбит. Ону «Подкоп» дээн ааттыылар. Тутуу бу өттүгү тобохторо тураллар. Кэтэни көрөр башыалара сорохторо бааллар. Бомба, снаряд токута көппүтэ бэйэтинэн турар. Ыһарыктаах сэрэн буолбутун дьыһаах туолууга манна баар. Кирепэстэ тас өттүнүн иһин хос буор модього кутуллубут. Ону пограничниктар «Порт» дээн ааттыылар.

Бу кырыллыах кирепэстэ 850 киһи өлбүтү көмүлүбүт, өттөн өстөөх 30 тыһ саллаатын уонна офицерын сүтэрбит. Кирепэстэ кинопанораматыгар сырыттыбыт. Олус ынырык итэ-

тиһээх эбит. Бу, Мухомов өрүстөрүнэн ардаагы арканан көмөдөр тобо аһыан кырдылара кестөр. Снарда, ыһылаабы, тынал кэлэн эстэн, сүрэхпити тыһаа сымта. Пулемет ыһаалаах күлсүгүрэ, автомат таһаагыра суу баар. Пограничниктар таас модьоттон суу ыһылааһа, өлө-түһэ сыталларын көрдүбүт. Сэрэн кэппиттэн 40 сыла буолан баран манна, Бресткэ, сэрингэ баар буолан хаалбыт курдуктубут.

Плошадка Билибэт саллаат уңуоһар нөрүөн нөрүлүбүт, биир мүнүүтэ устата саната суох сөгүөрүн турдубут. Манна байылынай формалаах, автоматтаах үөрэнэччилэр—үс кыс, икки уол бочуотунай харабыла турар үтэстэрэ олохтоомут. Көңүл плошадка дьыһаа үтүс мис олордуллубут. Брест парката 40 гектар сирин таһаан сытар. Онно аһа дойдуга 122 араас иһа баар, ол иһигэр Кытайтан аһалан эмнэ үүннөрбүтэр. Билигин тинипит эмнэ баара үөртэ.

Билгата, элбэх историческай, героическай мистэлэргэ сырыттыбыт. Ол барыта биир суруука кыайан көссөмүт.

Эмнэ бу Белорусияда аһа дойдуга бүтүнүтэ сүгүрүбүт ытык мистэлэргэ—ХАТЫНЬ бөлүгү баар. Хатынь хата дьон талтан тахсар эбит. Бу—кыра, кий, 26 иһа олорбут сир. Кулуун тутар 22 күнүгэр 1943 сыллаахха Хатынь сир үрдүтүн букатын суох оҕоһуллубут. 149 киһини, ол иһигэр 75 оҕону, сарай иһигэр хаһан баран, уоттаан өлөрбүттэр. Билгата Хатынь онуугар аһа дойдуга суох улахан мемориал комплекси тутуллубут. 26 иһа онуугар 26 ираром моһола туруоруллубут. Биир эгэргэ 26 мемориальнай таас дуоска туруоруллубут. Онно 26 иһа өлбүттэр аһа дойдуга бронзанын суруллубут. Аһа сиргэ 4 кырылаах бетон оҕуһуллубут тураллар. Олор үрдүлэригэр 6 кылаака баар. 149 өлбүт олохтоохтор тыһылаах куластарын санатан, ити кулакалар брестин мүнүүтэ буолабула охсон ланкынын тураллар, өлбүттэр үйэлэр тухары тыһылаахтарына туоһулуур символ буолан, иһиллэлэр. Мемориал аһа дойдуга үтүс саналаах дьоннор кэлэн сүгүрүбүн аһаар ытык мистэлэринэн буолбут. 1969 сыллаахха үлэс кырыллыттан манна 20 мөлүүн киһи сылдыбыт.

Биир күн Комар куорат таһыгар Дженшиа дьон дэрэбинэ тийэ сырыттыбыт. Онно бөлөтөн кэппүр А. В. Суворов сылдыбыт эбит. Олордубут дубина турар. Улуу полководца аһаалаах бай экспонаттаах музей баарын көрдүбүт.

Билигин Великората дэрэбинэ эмнэ сырыттылардылар. Онно орто оҕула олбурун иһигэр 14 саастаах Оля Абрамушка, партизаннар разведчиктарыгар, пааматынньык туруоруллубут. Оляны таһыраахыт тылаан туттарбыт. Партизаннар хыһа баалларыт этэн бэрбэтэх буруйугар кыһын, иһэтэ көрөн турдаһына, иһитин, аһаары кэлгичи баран очарка иһа быраһан бэрбэттэр. Ого биирлэ: «Мамал» эрэ дьон халыкнаах хаалбыт. Бу эдэр герой пааматынньыгы үөрэммит оҕулаатын өдөлоро көрөр-хараар эбиттэр. Пааматынньыкка барар ылыкка, пааматынньык тула өдөлөр сибиккэ үүннөрбүттэр.

Фашисттар дьону кымыллы дьакыйыттары ити эрэ буолбатах, олус үтүс эбит. Украина Белоруссияны быраһаар сиргэр КАРПЕЛИ дьон бөлүөлөккэ таһаары сырыттылар. Онно гитлеровецтар 2875 киһини кэлгилэ-кэлгилэ ууга тыһылаахтык тыһааһа өлөрбүттэр, онтон 1640-на оҕолор эбит. Өлбүттэр уңуохтары үрдүгэр үрдүк буор булгунаахха сүдү улахан пааматынньык тутуллубут.

МИНСКЭЙ куорат историчес-

кай мистэлэригэр сырыттыбыт. Кыайы пааматынньыгы көрдүбүт. Ону билигин оҕоро, туһаара сылдыбалар эбит. Белорусия бөдөн суруйааччыта Яков Колас болуоссатыгар, музейгэр сырыттыбыт. Советскай Армия музейи олус сөхтөрдө: дьыһа үс мистэлэринэн, кыһа-куонга да бэрэ эбит, экспонаттары элбэ, үчүгэй биир онук. Манна билигин Н. С. Сосновский Курский уот тоҕойго лавочниктаабыт пушкатын ханымта бадаллаан турарын көрдүбүт. Ветеран аһаар-саньыр бойобуой ердүһүн таһыгар хаартыскага түстэ.

МОСКВАГА түөрт хоһубут. Олимпиадскай Имайыдо гостиницада үйэрдылэр. Олимпиадторбүт 24-с, 28-с мистэлэринэн эргэ олордулар. Түөрт корпуска улахан гостиница эбит.

Биир күмүт Кремльгэ, Билибэт саллаат уңуоһар барда. Икки күмүтүгэр Поповичи мистэлэргэ сырыттыбыт. Петр Первэй туһунаа элбэх сонун иһиттабыт. Столица аһа историческай мистэлэригэр кыайан сылдыбатыбыт. Того дьыһаах, Улуу Кыайы 40 сылан нөрсө өрөңгөн бара турара.

ДЭ-БУ ТУРИСТААН сылдыа кэппиттэн оройуонмут дьонугар, иччаттарыгар туу чорботон этиһэххэ сөбүт.

Туох ханымк иһинэ, ытык сэрингэ өлбүт буойуттары үйэттигэ Белоруссия баай оһита сөхтөрдө. Республикада бу үлэ-норуот бүтүгүнүн хамсаанына барбыт. «Ким да уһуһуллубат, туох да уһуһуллубат» дьон дьыһаахха онно баар эбит. Иһиттэххэ да, көрдөххэ да бу дьыһаах комсомол, общественность үтүс үлэни мьаалаарыт. Бу өттүнүн билинг эмнэ көрүнүлүһүнэ сатыллыһа. Тэрий, дьыһаах кылааһа, оҕоһулауох элбэх буолуон сөп.

Сэрин геройдарын үйэттигэ Белоруссияда кыһаа надыһаахтаа элбэх кыһаа бөлүөттөн таһаарыт. Билиһаа дьыһаа сэрин ветераннарын тустарынан өссө үтүһү, үчүгэй суруйуох баара.

Уонсайынан, Улуу Кыайы 40 сыла туолуутун бэлдэтээһинит, иһаан бүтөр дьир сыйыа буолуо. Историа кырдыга күн аһын эһи арылаан, байан иһэр. Ол аһын үтүт билибэтэх, кестүбэтэх түгүннэр эмнэ күүрөһүн аһаллар. Онно өйү-санааны түмүк, хомуйуох, үйэттиһэх дьыһаах үлэ үтүс.

АЛЕКСЕЙ БРОДНИКОВ.

Синиоктарга: сэрин ветераннарын бөлөҕө Брест-кирпэстэ мемориалын таһыгар; Хатынь трагедияттан сорогун тыһылаах ордубут киһи уонна умайан өлбүт ордотун көтөхтүт пааматынньык.

П. Оконешиков фотолара.

Кини коммунист этэ

Бахсы сельсоветын Бочуотун кинигэтигэр бу нэһиликтэн баһаах комсомолецтар уонна коммунистар, Ара дойдуга Улуу сэринтигэр кыттыбыт хорсун буойуттар ааттара кылаарыллыбиттэ.

Кинилэртэн бириэстэринэн Максим Тихонович Ефимов туһунан: «1908 сыллаахха Бахсы нэһилигэр дьадаҕы иһага төрөөбүт. Начальнай оскуолаҥа бүтэрбит. Алдан кыһал комунун хостобуһунга комсомол ыһаарылынан барбыта. Икки сыл үлэлээн партия кэжкэтигэр ыһылыбыта. Нэһилик Советын, бырабыллыаһына председателин үлэлээбит. Кэлин советтонка боломуочунайынан үлэни сылдыан 1941 сыллаахха аһаарыах ыһагар фронтка барбыта» дьон суруллубут.

—Максим, мин билэрбинэн, сүрдээх боростуой, элбэх көпсөһүнэ, айаһас майгылаах иччат этэ. Хаһаа кини баар да, онно күрэхтэһин, ооньүү баар буолара. Билэр-көстөр активист этэ. Кэлин Бахсы иччаттары мэдэһ аһтар, суехтүүр өһилэр, — дьон суруйар бөлөтүн аһымыгар сэрин уонна педагогическай үлэ ветерана Н. А. Петров.

Үчүгэй киһи туһунан үтүө өйдөбүл хаалар. Сытымы, хоодуот комсомолец Алдан кыһыл комунун хостобуһунга тылаан ба-

рыта. Ол кэмигэ 10 тыһымыча рабочайдаах Алдан көмүстөөх шахталара биеэ сылааххылаан түөрт сылаа тодорорго социалистическай көбүтүүнү кыһаа тэһипиттэ. 1 М-дээх шахта Косарев аһыан комсомольскай шахтанан ааттамыта. 1934 сыллаахха иһа шахта 4248 рабочайдарыттан 2012-го ударник аһа. Кинилэр ортолоругар Саха сирин чулуу комсомолецтары кытта бииргэ Максим Ефимов эмнэ баара. Ол да иһин кини, икки сыл иһигэр дьыһаах-чачаа дьыһааһын көрдөрөн, дьыһаах партия кэжкэтигэр ыһылыбыта.

Өссө күүрөн-хааран үлэлээн иһаа ыһааһын төрөөбүт оройуонугар тэһипүтэ. Кини сирин сылдыан, нуучча рабочай кыһааһын кэжкэтигэр уһаарыллан билиһингэ-көрүүтэ кэһэбэт, тыла-өһө сайдыбыт эдэр коммуниһ дьыһаа-сэргэтэ үөрө-көтө көрсүбүттэ, саһа тэһилэбит Ефимов аһыан колхоз бырабыллыаһын председателин талыттары. Кэлин нэһилик Советын исполкомун председателин үлэлээбитэ.

Үөрэхтээх, активнай, салайар үлэһэ оһытаах коммунист М. Т. Ефимов боломуочунайынан аһа-

мыта. Оччолорго государство эти уонна аһыны, оһу уонна бурдуту биридин иһаарынан сүөһүлэринэн уонна үлэһит иһааһын көрөн норуот төрөөдүгүнэн түһэрэ. Ону оройуон хас биридин хаһааһытыбатыгар табатык аһаарын тэһирин элбэх үлэни, үгүстүк көлөрүн-барары эһиһэрэ.

Ара дойдуга Улуу сэрингэ саһааһыта. Коммунист М. Т. Ефимов фронтка барарга тылааһыта. Хомойуох иһин, баһаан ол баһаа ууолбаһа, медицинскай комиссия хараһынан сыйыан көбүһүтэ. Онтон салгыи үрүтүрдүгэр көрдөһөн сэринлэһэр армияда ыһаарылаары ситиһитэ.

Кини баһаан биир дойдуга Сергей Константинович Ноговицын кытта Москваны сийдиһ өстөөхтөртөн көмүсхүүр тыһааһынаах халыһылааһа кыттыбыта. С. К. Ноговицын 1941 сыл аһыныны 12 күнүгэр ыһааһынык баһырыта, онтон 15 хоһон баран М. Т. Ефимов сэрин тоһоонугар геройдуу аһуубута.

Билигин Аһаа оройуонугар олорор 5 саастааһаар туһааһа хаалларбыт кыһаа Анна Максимовна уонна икки снэһа Максим Тихонович сырдык аһыан кини тутталлар.

Р. АБРАМОВ.

Советской Союз үлэһиттэрэ ССКП XXVII съезин достойнайдык көрсөр иһин социалистической куоталаһыны киэнник тэндиһин!

(ССКП БК Ытырылларыттан).

ССКП райкомугар, райсовет исполкомугар КУОТАЛАҤЫ КЫАЙЫЛААХТАРА

ССКП райкомун бюрота уонна народнай депутаттар оройуоннаа-
ры Советтарын исполкома Улуу
Кыайы 40 сыла туолуутун
чиһигэр социалистической куо-
талаһы түмүктөрүн таһаарды-
лар.

Куоталаһыга оройуон бары
совхозтара, 18 промышленнай
предприятийтар, тутар уонна
хааччылар төрүтэлэр, 202 алын
үлэ коллективтара итиннэ

2525 бирдин рабочайдар кы-
тынылар. Ордук үчүгэй түмүк-
тэри пэтилетка түөрт агар сы-
лынаары былааннарын толорбут
«Мугудай» совхоз, ити совхоз
Мугудайдаары уонна Эрилик
Эристин аатынан совхоз Ха-
даардаары отделениелара, юби-
лей дининээри социалистической
эбэһэсталистическэй толорбут

«Якутсельстрой» мехучастота,
«Сельхозхимия» холбоһук, оло-
бу-дьаһабы хааччыһы управ-
лениетын, киносеть, сибээс үзө-
лүн коллективтара ситистилэр.
Пэтилеткатаары соруахтарын
боддоһун итиннэ 9 үлэ коллек-
тивтара уонна 59 бастың үлэ-
һиттэр толордулар.

Бүрө уонна исполком уураах-
тарынан наһараадаланылар:

ССКП ОБКОМУН, САХА АССР МИНИСТРДЭРИН СОВЕТЫН, ПССУОС УОННА
ЫБСЛКС ОБКОМУН БОЧУОТУНАЙ ГРАМОТАЛАРЫНАН

«Мындабаайы» совхоз.
«Мугудай» совхоз Мугудайдаары отделениета.
«Чурапчы» совхоз Килэңкитээри отделени-
тын транкторнай паркатын коллентива.
Эрилик Эристин аатынан совхоз «ЫБСЛКС
60 сыла» ферматын коллентива.
«Мындабаайы» совхоз В. Е. Дьячковскай
салайар тутуутун биригээдэтэ.
Булчут Захаров Семен Николаевич (Субу-
буруускай аатынан совхоз).
Ыанньыксыт Оконешников Нимифор Ивано-
вич («Мугудай» совхоз).
Ыанньыксыт Павлова Мария Петровна (Су-
буруускай аатынан совхоз).
Ыанньыксыт Никитина Марфа Васильевна
(Эрилик Эристин аатынан совхоз).
Тракторист Седалищев Афанасий Афанась-
евич (Карл Маркс аатынан совхоз).

ССКП РАЙКОМУН УОННА РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМУН
ЮБИЛЕЙНАЙ ДИПЛОМАРЫНАН

«Мугудай» совхоз коллентива.
Эрилик Эристин аатынан совхоз Хадаардаа-
ры отделениетын коллентива.
Попов Егор Федотович салайар сылгыһытта-
рын звенота (Субуруускай аатынан совхоз).
Ноев Дмитрий Михайлович сиилэстиир звено-
та («Мындабаайы» совхоз).
Николаев Гаврил Данилович үрдүк үүнүүтүн
звенота («Мындабаайы» совхоз).
Арыллаах отделениетын транкторнай парката
(«Чурапчы» совхоз).
«Мугудай» совхоз Телөөннөөбү отделениетын
коллентива.
Уу Обустаах ферматын коллентива («Мугу-
дай» совхоз).
Лыбынтах ферматын коллентива («Мугудай»
совхоз).
Бахытаабы кырымахтаах хара саһылы ин-
тэр ферма коллентива («Мугудай» совхоз).
Кыстык Нугда ферматын коллентива («Мын-
дабаайы» совхоз).
«Эрилик» ферма коллентива (Карл Маркс аа-
тынан совхоз).
Соловьев Петр Петрович нэлим механизация-
лаах оттуур звенота (Субуруускай аатынан
совхоз).
Коркин Иван Иннокентьевич келенен-илин-
нэн оттуур звенота («Чурапчы» совхоз).
Дьячковскай Петр Николаевич сылгыһытта-
рын звенота (Эрилик Эристин аатынан сов-
хоз).
Мугудай сельскэй Совета.
Сылан сельскэй Совета.
Промкомбинат коллентива (тыа хаһаайысты-
батыгар шэфтэһэн көмөлөһүүтүн иһин).
Административнай органнар коллентивтара
(тыа хаһаайыстыбатыгар активнай шэфскэй
көмөтүн иһин).
Хатылы орто оскулатын үлэ уонна сынньа-
лак лаабыра.
Соловьев абыс кылаастаах оскулатын үлэ
уонна сынньалаң лаабыра.
Гоголев Михаил Николаевич салайар сиилэс-
тиир звенота («Мугудай» совхоз).
Картузов Сизой Николаевич салайар мччат
сүөһүнү уотар звенота (Субуруускай аатынан
совхоз).
«Сельхозтехника» холбоһук коллентива.
«Якутсельстрой» мехучастогын коллентива.

Бороосну көрөөччү Демьянов Николай Нико-
лаевич («Чурапчы» совхоз).
Ыанньыксыт Собанин Егор Гаврильевич
(«Мындабаайы» совхоз).
«Сельхозтехника» холбоһук коллентива.
«Якутсельстрой» мехучастогын коллентива.
Промкомбинат маһы эрбэтэр сыба.
Эт-үүт комбинатын Дирингээри арытын
сыба.
Олобу-дьаһабы хааччыһы управлениетын
атах таһаһыгар сыба.
Райпотребобщество Чурапчытаары предприя-
тиетын 1 №-дээх маһаһыһын сбиэдиссэй
Нарсааева Анна Терентьевна.
«Сельхозтехника» холбоһук шопера Попов
Егор Егорович I.
«Сельхозхимия» холбоһук шопера Мансиков
Лука Денисович.

«Сельхозхимия» холбоһук коллентива.
Олобу-дьаһабы хааччыһы управлениетын
коллентива.
Сибээс үзөлүн коллентива.
Киносеть дирекциятын коллентива.
Киносеть Чараннаары киноустановка.
Эт-үүт комбинатын Аминтаабы арытын
сыба.
Сибээс үзөлүн почтаны тарбатар отдела.
«Сельхозтехника» холбоһук өрөмүөннүүр
мэстерскэйун мотуордары өрөмүөннүүр сыба.
Оройуоннаабы Культура дыһа.
Кытаанахтаабы сельскэй Культура дыһа.
«Сельхозхимия» холбоһук автопаркатын кол-
лентива.
Хадаар абыс кылаастаах оскулатын коллен-
тивта.
Одьулууннаабы дьаһыла-сад коллентива.
«Якуткоммунаэнерго» участааһын интернат-
оскулатаабы котельнайын коллентива.
Оройуоннаабы нийн балыһа терапевтисес-
кай отделениета.
Олобу-дьаһабы хааччыһы управлениетын
ниһэнэр сыба.
Олобу-дьаһабы хааччыһы управлениетын
тутууга биригээдэтэ.
«Якутсельстрой» мехучастогын В. В. Бори-
сов салайар болуотунньуутарын биригээдэтэ.
«Сельхозтехника» холбоһук автопаркатын
коллентива.
Райпотребобщество оройуон иининээри ни-
ниг маһаһыһа.
Райпотребобщество Дирингээри өстөлбүө-
йун коллентива.
«Якутсовхозстрой» мехколоннатын маһы эр-
бэтэр сыба.
Райпотребобщество Мындабаайытаабы пром-
товарнай маһаһыһын коллентива.
«Якутсельстрой» мехучастогын маһы эрбэ-
тэр сыба.

х х х

Уһаа аарыһыһыттары тас өттүнэн социа-
листической куоталаһыга бэйэлэрин пэтилетка-
таары былааннарын толорбуттарга, Улуу Кы-
айы 40 сылын чиһигэр 40 нэһэлэлээх удар-
най вахта бастыһыгар—барыта 200 киһи-
хэ ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун
Эбэрэ аадырыстара туттарылаллар.

Научнай-практической конференция

Оройуоннаабы Культура дыһиттэр ыам ыйын 6 күнүгэр Улуу
Кыайы 40 сылыгар аналлаах научнай-практической конферен-
ция буолла. Конференцияны ССКП райкомун бастагы секретара
И. И. Листиков салайан мытта.

Конференцияга ССКП райкомун пропаганда уонна агитация-
ка отделын сбиэдиссэй А. С. Шинягин «Коммунистической
партия—советской партия Ара дойдуну көмүскүүр Улуу сэрингэ
иһайыһын тэрийээчи уонна өрө күүрдээчи», «Сага олох» ре-
дакциятын отделын сбиэдиссэй С. А. Попов «Ара дойдуну иккис
сэрингэ сыйлаһыгар советской-американскай, советской-англий-
скай сыйлаһаһыһылар туһарынан», «Знание» общество лектора
К. К. Пермяков «XX-с үйө иккис агарын локальнай сэрингэ
уонна киһилэр биригириннэлэрэ», оройуон байыаннай комиссара
майор В. П. Белоусов «Ара дойдуну иккис сэрингигэр Советской
Сбиэллэннэлээх Күүстэр бөһөлөөһүннэлээх миссиялара», оройуон
кылаабынай враһын солбуйааччы А. И. Пермяков «Доруобуйа ха-
рыстабыһын үлэһиттэрэ сэрин сыйлаһыгар», «Знание» общество
лектора И. Д. Неустров «Арбаа дойдунулар историографияларга
аһи дойдуну иккис сэрингэни токурутан сырдатыйлар туһарынан»,
«Сельхозхимия» холбоһук партийнай төрүтэтин секретара Е. П.
Коркин «Чурапчы оройуона сэрин сыйлаһыгар» днөн темаларга
лекциялары ахтылар.

Научнай-практической конференция оройуон үлэһиттэрин Ара
дойду Улуу сэрингигэр советской партия уһулуччулаах героизмы-
гар достойнай көтүөнүн иитэргэ ыһыгар рекомендацыйны ылым-
нылар.

Түмүккэ сэрин уонна үлэ ветерана А. С. Бродников, ветеран-
нарга улахан болгомото ууруллубуттар, уонна чинэстэһин өһө-
буллубуттар оройуон салалтатыгар махтанап туран, соторула-
һыта сэрин ветераннарын улахан бөлөһө Брест—Минский—Мос-
ква Маршрутунай бара сымдыбыттары туһунан көрсөтө. Онтон
салгыһын ити сырым туһунан фотожурналист П. Оконешников ус-
түбүт өһөһөх кинолентата көрдөрүлүнэ.

«СО» корр.

ХОТТОЗОТТОЙ ХОТӨЙ

(Бүтүүтэ. Иинин 4-с стр. көр). Иинэ ардаабы, бөмбаны күтүспүтэ.
Кини биһир суругар:

Иван дьэ-көргөһүтэ төрдүс
өбө этэ. Кини—кыра эрдэһиттэн
барт кытыгырас, кыһа күрдүк
кыраһымабай, сытым-хотуу, эл-
бөх көпсөөннөөх уол—16 саас-
лааһар Чурапчы сэттэ кылаас-
таах оскулатын үчүгөйдик үө-
рөннөн бүтөрбүтэ, комсомолга
кирибүтэ. Сүүрүүтэ, хайыһарга
малдь иһиннэ көккөһө испитэ.
Үөрэбин бүтэрээт, төрөөбүт-үөс-
көһөбүт Хоттозоуттар Андреев
аатынан колхозка чилиннэнэн
кирибүтэ, сотору нэһилиэк Со-
ветын секретарынан талыллы-
быта. Ити сымдыан, сааһын эһи-
нэн туран, Якутскайдаары на-
циональнай байыаннай оскула-
ра үөрэнэ кирибүтэ, ону сити-
һиннэлээхтик бүтэриннигэр комсо-
мол ыччаттары Салгыһынаабы
Байыаннай Күүстэри кытта шэф-
тэһарга ыһырыбыта. Ити ыһы-
рыһы Иван дороро Семен Ро-
мановтыын үөрө-көтө ылыммыт-
тара. Түөрт саха таһаарысты-
тар—Жирехов, Филатов, Эвер-
стов уонна Романов 1934-1937
сс. Оренбургтаары летнай оску-
лаһы бүтэрэн авиатор аатын
ылыбыттар.

Летчик үөрэммит оскуолаты-
гар «Эр санаа хоһугар» кини
кыраһы халлаанга көппүт бо-
йбуй самолетун макетын рабо-
чай Гаврил Портнягин огорон
бөлөхтөөтэ. Үйө агарын анараа
сулууспалаабыта, үгүс бойбуй
соруахтары толоргообута. Кини
үөрөнөр уонна сулууспалаар
сыйлаһыгар төрөөбүт Сахатын
сиритэр инкитэ кэлэн барбыта.
Кинини сулууспатын бүтэрэн
Якутскайга аэропортка үлэһэ-
битэ. Сэрин садаланымтыгар бүт-
түүн байыаннай үөрөхтэһин
инструкторынан аһаммыта. Лет-
чик, патриот фронтига барарга
хаста да көрдөспүүтүн тутта ыһы-
патахтара. Үһүс көрдөһүүтүгэр
дэ ыһырыллыбыта.

Штурман-летчик И. С. Эвер-
стов өстөөххө үлэһэттэн сиб-
Дмитрий ДИРИНСКЭЙ.

ӨЛҮӨХҮМЭТЭЭБИ ТЕХНИКУМ ҮӨРЭХХЭ ЫНҢЫРАР

Муус устарга оройуоннаады агропромышленнай холбоонук специалисттарын бөлүгө Өлүөхүмэтээби тыа хаһаайлыгыбатын электрфикациялааһын уонна механизациялааһын техникумун ыгырымынан Өлүөхүмэти бара сырытта.

Оройуонмут тыа хаһаайлыгыбатыгар ситиһинилэрин туһунан техникум преподавателлэригэр уонна үөрэнээччилэригэр кэпсэтибит. Оттон преподавателлэр уонна үөрэнээччилэр үлэллэр, үөрэнэр коллективтарын үлэтин, олоһун-дьаадын сүһүлгүлү билгилэһэрдилэр. Үөрэнэр көрүһү, үөрэнээччилэр өлөрөр уонсай дьыаларын, практической уонна лабораторнай занятиелары ытыарга аналлаах сууна улахан таас мастерской астына көрдүбүт.

Техникум техник-механик, техник-электрик уонна техник-агрономиялык идэлэригэр үөрэтэр. Итиннэ сарга орто сүһүөх салайар кадрдары бэлээннэр анал отделениелар. Төрүлүбүт бу үөрэх заведениета байл историкалаах, үлэ чинэппэрин устата тыа хаһаайлыгыбатыгар олус ыарахат тыһыынчанаах специалисттар бэлээннэтэ.

Техникуму араас сылларга билиги оройуонмут 90-тан тахса ыччаттара үөрэнэн бүтэрибүтүр. Кинилэртэн билигин 75 киһи баһылаабыт идэлэринэн үлэнииллэр. Агардас Эрилик Эристини аатынан совхозка хаһаайлыгытыа дуоһууру баһытынан үөрэттэрибит 25 специалиһа производство баһыларынлаах участкаларыгар үлэнииллэр. Совхозтар отделениеларын техник-механиктара И. Н. Филиппов, И. Н. Хон, И. Н. Карпов, у. д. а. бэйэлэрин үрдүк квалификациялаах, индустриаллаах специалисттарынан көрдөрдүлэр. Техникум сорох ыһуускиктара үрдүк үөрэх заведениеларыгар салгыы үөрөннөлөр. Холубур, И. А. Пинигин Иркутскайдаагы тыа хаһаайлыгыбатын институтун бүтэрэн билигин «Мугудай» совхозка ылаабынай инженер-механиктыр. Оттон техникуму 1973 сыллаахха туйгуунук үө-

рэнэн бүтэрибит В. Р. Иванов ИГУ тыа хаһаайлыгыбатын факультетыгар кэтэхтэн ситиһинилээхтик үөрэнэр.

Билигин техникумга Чурапчы оройуонун 21 ыччаттара үөрөннөлөр. Маһна үөрэнээччилэр спорт араас көрүлгөһөрүнэн устуннаахтык дьарыктанар, бэйэлэрин «й-санаа, күтү-уох» өттүнөн сайыһылар усулуобу-йалара төлөрү баар эбит. Ол да иһин техникум үөрэнээччилэрин ортолоругар республикага биллэр спортсменнар элбэхтэр. Холубур, Улуу Кылайы 40 сылын көрсө ыһтылаабыт Саха АССР нуруоттарын кыһыгыга спартаинадагытар билиги биир дойду-лаахпыт Аркадий Тимофеев ситиһинилээхтик кыттан, хаһыа-рынан сүүрүүгө спартакиада икки төгүлээх чемпионунан буолбута.

Ыйыл бу тыа хаһаайлыгыбатын специалисттарын кыһатын билиги оройуонмут 5 ыччаттара бүтэрибүт уонна төрөбүт совхозтарыгар үлэни кэллэхтэрэ. Преподавателлэр ыһуускиктартан туйгуунук үөрөнэр Афанасий Аржакову өрдүк чорботон бэлэтиниллэр. Киһи ыйыл «Мындаааһы» совхозка кэллэ-дэ. Техникумга уолаттар ару үөрөнөр буолбатахтар. Техник-электрик, техник-механик о. д. а. идэлэри баһылан баралаах кыргыттар арыйдаа суохтар. Холубур, Мугудайтан Наталья Пермикова техник-электрик идэтигэр үөрэнэр эбит.

Техникум көбө сыллар причеснай комиссията Чурапчы сэлэниһээтигэр бэс ыйыгар кэллэ-дэ. Күнүскү отделениета уонна кэтэхтэн үөрөнөн баралаахтар-тан докумуоннары тыа хаһаайлыгыбатын управлениетын кадрга отдела тутар. Маһна абы-туренинаага анааһы консультация бэриллэр.

Өлүөхүмэтээби тыа хаһаайлыгыбатын механизациялааһын уонна электрфикациялааһын техникумга оройуон ыччаттарын үөрэххэ ыгырар.

М. СИВЦЕВА,

тыа хаһаайлыгыбатын управлениетын кадрга отделын сибириссэйдэ.

Редантор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Хаһыат учараттаах нүмэрэ 1985 снл ыйын 14 күнүгэр, олтуорунуука, тахсыада.

ССКП райкома, райсовет исполкома оройуоннаады Культура дьыатын методиһа РСФСР культуратын үтүөлээх үлэ-һитэ, ССРС культуратын туйгуна Герасимова Мария Андреевнада ыйыта

АРЖАНОВА Екатерина Дмитриевна
ыараханнык ылааһын өлбүтүнэн, кутурданын биллэрэллэр.

Райсовет исполкомун культурада уонна нуруот үөһэ-ринитигэр отделара, профсоюзтар райкомнара, Чурапчы орто оскуолата Мария Андреевна Герасимовада уонна Иван Андреевич Никитинска таптыр ыйылар

АРЖАНОВА Екатерина Дмитриевна
уһун ыарахан ыарыытан өлбүтүнэн, дьини кутурданын тиэрдэллэр.

Таптыр ыйыбит, эбэбит, үлэ ветерана
АРЖАНОВА Екатерина Дмитриевна
ыарахан ыарыытан өлбүтүн, курутууһун уттан, бокуоннуу бары аймактарыгар, билэр дьонноругар ыйытинэрэбит.
Обелеро, күтүөтэ, сизиннэрэ.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскаго райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

КЫАХ ТОҒО ТУҢАНЫЛЛЫБАТЫЙ?

эти. Эһиги иһинигитигэр итинник соруу туруорулуубута.

— Оннук да, фермаларга дьону көрүлээһини, үлэни тэрийини букатын мөлтөөн биридибит.

Итинник көсөтүн арыыах хонуктарыта Кара Маркс аатынан совхоз директорун кабинетыгар буолбута. Директор В. Е. Васильев маһна бэйэтин ара буруйдаар буолбатах. Фермаларга ынах ылаасбайдык төрөбүт кэмигэр үлэ хонтуруулаамматта, үтү боп-пурдугар быһаччы ороонхох-таах специалисттарын көмөлөспө-түлөр дьон хомолтоотун этэр.

Муус устарга совхоз үрдүнэн валовойуон 847 центнер маһан, былаан 22,8 бырыһыан аһары-лыбыта. Ол үрдүнэн бороодууку-баны атылааһын былаан то-дунна: баара-суога 559 центнер үтү туттарылан ыйлаһы бы-лаан 92,2 бырыһыан төлөрүлү-на.

Билиги «Эрчим» фермада кы-баһи ыам үтүнигэр сырытты-быт. Маһна манньыкыттар үлэ-

лын-өһүн ылыһылар, күннээри үлэни сүүрүнүүр киһи буолан, «эрчим» итинник түмсүүлээх-тэр. Кырдыга да, сүбөһиттэрэ ки-һи ара. Совхоз сүөһү итин-тигэр сыаһын маһаһыта М. С. Седалищев ферма-да үкүмэттэ ырааппыт. Фер-ма үлэһиттэригэр ыйлааһы тү-мүктэри да кэмигэр билгилэһэр-бэт. Эгэ үтү маһыгар маһалэһэн куоталаһыны тэрийэ, күннээ-ри үлэни билсина дуо? Суох.

Онноһор совхоз бу бастыҥ фермат кыаһын төлөрү туһанан үлэлээбэт. Кылаабынай специа-лист ороонһун, быһаарыан сөп-төөх боппурдустара маһна күн аһын күөдүйүллэр, манньык-сыттар түбүктэрин үкстэтэллэр. Маһ ыйын бастакы түрт күн-нэригэр көмһөрбө оһоһуллуба-ка, балачча үрдөөн испит маһ эһиэ таһнары түстэ. Аһыт ый-га хас да манньыкыт ууу-су-буу ылааһыт кэмнэригэр ынах-тар күннэ биридинтэ маһылаара хаста да тахсыбыт. Ый бүтүүтү-

көрбүһүтүгэр.

Дэ, итинник, ынах үтү, биһир-икки ыамы көтүтүт да, көбөрөстүк тардар. Ону чөлүгэр түһэргэ маһалэһи-маһалэһэн сыраастаххына сатанар. «Чечир-дар» муус устарга күннээри ы-амы 960—970 килограмма тиэр-дэ сылдыһыт көмһөхтөр. Били-гин 160-ча ынахтан 900 нило-грамм ылаһалар. Манньыкыттар-га кэмнэр солбук көстүбэттэ уонсай дьыалада улахан оһуу-лаах буолла.

Маһна элбэх ыһырай манньык-сыттаран кэмнэр ылаһылаахха хотонго сааһабыт. Сага төрөх-хэ иһэрдиллэр үтү кэмнэһи кыһ-һи да хонтуруулааммат эбит.

Ферма күннээри үлэтин итэ-дэстэра-быһаастара итинэн ара бүһүттэр. Үтү ылы уонна го-сударствона туттарыы былаанна-рын төлөрүү совхоз сорох сала-йаччыларын түстээх үлэлэригэр көтүмөх сыһыаннарыттан хар-гыстамматта хомолтолоох.

П. ПОПОВ.

СОВХОЗТАР БААҢЫНАЛАРЫГАР

ХОПТОҒО бааһыналарыгар синги саһтары салларар. Мы-раанада механизатор Ю. Н. Со-ловьев бу үлэни 68 гектарга ыһытта. Киһи «Веларусь» трак-торга БЛН-3,2 барананы холбо-нон үлэлир. Оттон Таатта баа-һынагыгар механизатордар лу-щилиһык уонна барана холбонуу-лаах икки ДТ-75 трактордары-нан үлэни сылдыһалар.

Н. Аргунов.

«МУГУДАЙ» совхозка 675 гектардаах бааһына синги са-һтарылаахталаах. Бу үлэни өрдүк үчүгүйдээх төлөһөннөр саралаа-тылар, кылгас болдьоххо 100-чөкө гектарга синги саһтардылар. Совхоз үрдүнэн синги саһта-рын барыта 178 гектарга ы-тылаһына.

И. Пинигин.

«ЧУРАПЧЫ» совхоз бааһына-ларыгар аһыт күннэргэ синги

саһтары 150 гектарга, культу-рация 110 гектарга, дэхсилээ-һин 100 гектарга, хорутуу 50 гектарга ыһытылаһа. Луцене-лааһын эһиэ көтүөхтүк барар.

Барыта 8-агрегат туруорул-лан үлэлир. Механизатордартан үрдүк оһорумтуулаахтык В. А. Макаров, А. А. Макаров, С. Ф. Макаров, В. М. Игнатьев уонна И. Н. Макаров үлэнииллэр.

Е. Слепцов.

БУРДУКПУТ ТУҢУНАН ӨСӨӨ БИИРДЭ

Оройуон бастакы колхозтара колонен сирин хорутан гектартан ортотунан дьэһиниһэн, сэлэһи-һий, оруос, дьаһрыса 7—15, өг дьылаарга 20—22 центнер үүнүүлэрин ылаһалара. Оттон би-лигин, техника сайдыбыт кэм-гэр, бурдук кыайа-хоту үүннэ-риллибит буолла. Совхозтар сы-һан-сөһөн ыһымы былаанын ара экирэттиһэллэр, үлэ хаачыстыба-тын, агрономической көрдөбүл-лэри ааһаһыттар.

Урут бурдук паардаһыт сир-гэ ыһыллара. Саас кичэйөн ик-килин төгүл тараан, сыыс оту суох оһорон, көлө сөлөкатынан кэриэстик ыһан баран катоктаа-һын буолара. Бу үлэлэр хаар ууларынан кытта үрдүк сирдэ-рэн саһалаан ыһытылаһалара. Бо-һонучунайдар бааһынаһы кэри-э сылаһан хонтуруулаан ыста-

таан бааһынада араас опытыр-ымытан, түмүктэри оһостон үлэ-лиһэтэрин сөп этэ.

Колхозтар саһаһа агрономи-ческой быраабылаһалары үөрэтэ-рибит, Билигин бурдукка үлэлир биригээдэлэргэ итинник куру-һуөктар сыһы эргиччи үлэлиһ-тэрин наада.

Түмүктэһи эттэххэ, кичэйэн үлэлээтэххэ сүөһүгэ тиһэр бур-дугу үүннэриэххэ сөп. Техника-һы төлөрү көдүүстээхтик туһа-ныахха. Үлэ бүтүһүнэ тутта анал площадкаларга, сарайдарга жүһнүөххэ. Уопсайынан, сов-хозтар бурдугу үүннэригэр ор-дук хаһаайлыһынны сыһыаннаһа-ларыгар, үлэ дьисциплинаһын биригеттэллөрүгэр баһаһыан этэ.

А. МАКАРОВ,
сэриин уонна үлэ ветерана
Сыһан.

БИҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовый индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332, отдалар—21-265, уопсай 21-305.